ମହାନିର୍ଦ୍ଦେଶକ, ଗୋଳାବାରୁଦ ସେବା ଏବଂ ଅନ୍ୟମାନେ

ବନାମ

ପି. ଏନ୍. ମାଲହୋତ୍ରା

ଜାନୁଆରୀ 30, 1995

[ବି.ପି. ଜୀବନ ରେଡ୍ଡୀ ଏବଂ ଶ୍ରୀମତୀ ସୁଜାତା ଭି. ମନୋହର୍, ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଦ୍ୱୟ]

ସେବା ଆଇନ - ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନ -ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 (2) -ସିସିଏସ (ସିସିଏ) ନିୟମାବଳୀ, 1965 -ପ୍ରୟୋଗଯୋଗ୍ୟତା -ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସେବାରେ ଥିବା ବେସାମରିକ କର୍ମଚାରୀ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଆକଳନରୁ ଦରମା ପାଉଛନ୍ତି -ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 (2) ର ସୁରକ୍ଷା ଦାବି କରିପାରିବେ କି -ନିର୍ଣ୍ଣୟ ହେଲା, ନା - 1965 ନିୟମାବଳୀ ଏପରି ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ଉତ୍ତରଦାତା, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସେବାରେ ଜଣେ ବେସାମରିକ କର୍ମଚାରୀ, ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ହୋଇଥିବା ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ତଦନ୍ତ ଆଧାରରେ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ ହୋଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଆବେଦନ ଅପିଲ ପ୍ରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖାରଜ ହୋଇଥିଲା । ଉତ୍ତରଦାତା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣରେ ଏହି ଆଦେଶକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ CCS (CCA) ନିୟମାବଳୀ, 1965, ଯେଉଁ ଅନୁଯାୟୀ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ତଦନ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା, ତାହାର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ନଥିଲା ତେଣୁ, ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତଦନ୍ତ ଅବୈଧ ଥିଲା । ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ଯେ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କରିବା ଆଦେଶ ଅସିଦ୍ଧ ଥିଲା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଘୋଷଣା କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଉତ୍ତରଦାତା ଚାକିରିରେ ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ । ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଆବେଦନ ।

ଆବେଦନକାରୀ ଦର୍ଶାଇଥିଲେ ଯେ 1965 ନିୟମାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରଦାତା କୌଣସି ପ୍ରତିକୂଳତା ଭୋଗିଥିବାର କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେ କହିଥିଲେ ଯେ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ବ୍ୟାପକ ନୀତି ଅପେକ୍ଷା ସେଗୁଡ଼ିକ କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଅଧିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ଅଧିକ ବିସ୍ତୃତ ଏବଂ ଅଧିକ ଲାଭଦାୟକ ।

ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେଇ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ

ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲେ : ସାମରିକ ସେବାରେ ଥିବା ଜଣେ ବେସାମରିକ କର୍ମଚାରୀ ଯିଏ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଆକଳନରୁ ଦରମା ନେଉଛନ୍ତି, ସେ ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 (2) ର ସୁରକ୍ଷା ଦାବି କରିପାରିବେ ନାହିଁ । 1965ର ସି.ସି.ଏ. ନିୟମାବଳୀର ମଧ୍ୟ ଏପରି ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପାଇଁ କୌଣସି

ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ । ଧାରା 311 (2) ର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପାଳନ ନକରିବା ଆଧାରରେ ଏପରି ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଏଥି ସହିତ, ସି.ସି.ଏ. ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ ଏପରି ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବିରୋଧରେ କରାଯାଇଥିବା ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ତଦନ୍ତ ଅବୈଧ କିମ୍ବା ଅସିଦ୍ଧ ବୋଲି କହିବା ଭୁଲ । ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯଥାର୍ଥ ଯୁକ୍ତି ଅନୁଯାୟୀ, ଏହି ନିୟମଗୁଡିକ କେବଳ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନୀତିଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ବିସ୍ତୃତ ରୂପରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରେ । ଉକ୍ତ ନିୟମଗୁଡ଼ିକୁ ପାଳନ କରିବା ପ୍ରକୃତରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟଭ୍ରଷ୍ଟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ଅଧିକ ଲାଭଦାୟକ । କୌଣସି ପକ୍ଷପାତର ପ୍ରମାଣ ନ ଥିଲେ, ଉକ୍ତ ଆଧାରରେ ତଦନ୍ତ କିମ୍ବା ଦଣ୍ଡର ଆଦେଶକୁ ବାତିଲ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ କେ.ଏସ. ସୁବ୍ରମଣ୍ୟନ୍, **[1989] Supp.1 331;** *ଲେଖ ରାଜ ଖୁରାନା ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ,* **[1971] 3 ଏସ.ସି.ଆର. 908;** *ଭାରତ ସଂଘ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ କେ.ଏସ୍. ସୁବ୍ରମଣ୍ୟନ୍,* **[1977] 1 ଏସ୍.ସି.ଆର୍. 87 ଏବଂ** *ଭାରତ ସଂଘ ବନାମ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ୍ ବାତ୍ରା,* **1993 ର ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 93, ଯାହା 6-9-1994 (ଏସ୍.ସି.) ରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇଥିଲା, ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇଥିଲା ।**

ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ଅଧିକାରିତା : ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 1110/1995 ।

ଓ.ଏ. ସଂଖ୍ୟା 593/1991ରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀର 21.5.93 ତାରିଖର ରାୟ ଏବଂ ଆଦେଶରୁ ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ କେ. ଲାହିରୀ, ସୁଶ୍ରୀ ବିନୁ ଟମଟା, ଶ୍ରୀମତୀ ଅନୀଲ କଟିୟାର ଏବଂ ସୁଶ୍ରୀ ଏ. ସୁଭାଶିନୀ ।

ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ଏନ୍.କେ. ଅଗ୍ରୱାଲ ।

ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କର ରାୟ ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା

ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତି ବି.ପି. ଜୀବନ ରେଡ୍ଡୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା । ବିଳମ୍ବକୁ କ୍ଷମା କରାଗଲା ।

ଅନୁମତି ପ୍ରଦାନ କରାଗଲା । ଉଭୟ ପକ୍ଷଙ୍କ ଓକିଲଙ୍କୁ ଶୁଣିଲୁ ।

ଏହି ଆବେଦନ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀର ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର କରାଯାଇଥିବା ମୂଳ ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦେବା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରୁ ବହିଷ୍କାର କରିବାର ଆଦେଶକୁ

ଅବୈଧ ଘୋଷଣା କରିବା ଏବଂ ତାଙ୍କୁ ଚାକିରିରେ ଜାରି ରହିଥିବା ବୋଲି ବିବେଚନା କରାଯିବା ଉଚିତ ବୋଲି ଘୋଷଣା କରିବା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦାୟର କରାଯାଇଛି ।

ଉତ୍ତରଦାତା ହେଉଛନ୍ତି ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସେବାରେ ଜଣେ ବେସାମରିକ କର୍ମଚାରୀ । କେତେକ ଅଭିଯୋଗରେ ତାଙ୍କ ବିରୋଧରେ ଏକ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ତଦନ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ତଦନ୍ତ ଆଧାରରେ, ତାଙ୍କୁ 22.8.1990 ରେ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚାକିରିରୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାୟର କରାଯାଇଥିବା ଏକ ଆବେଦନ ଅପିଲ ପ୍ରାଧିକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଖାରଜ ହୋଇଥିଲା, ଯାହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ପ୍ରଶାସନିକ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣକୁ ଯାଇଥିଲେ । ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ ହୋଇଥିବା ମୂଳ ଆବେଦନରେ ତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନେକ ଆଧାର ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, ଯାହାକୁ ଆବେଦନକାରୀମାନେ (ମୂଳ ଆବେଦନରେ ଉତ୍ତରଦାତାମାନେ) ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି-ସତ୍ୟପାଠରେ ଖଣ୍ଡନ ଏବଂ ଅସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ ।

ମୂଳ ଆବେଦନର ଶୁଣାଣି ସମୟରେ, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଓକିଲ ଏହି ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ ଯେ ସିସିଏସ (ସିସିଏ) ନିୟମାବଳୀ, 1965, ଯାହା ଅଧୀନରେ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ତଦନ୍ତ କରାଯାଇଛି, ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନୁହେଁ, ଏବଂ ସେହି କାରଣରୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ତଦନ୍ତ ଅବୈଧ ଥିଲା । *ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ କେ.ଏସ୍. ସୁବ୍ରମଣ୍ୟନ୍,* [1989] Suppl. 1 381 ମାମଲାରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ରଖାଯାଇଥିଲା । ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଉକ୍ତ ଆଳକୁ କାଏମ ରଖିଥିଲେ ଏବଂ ଉପରୋକ୍ତ ଘୋଷଣାକୁ ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ । ତଥାପି, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ପିଛିଲା ମଜୁରୀ ଫେରାଇବାକୁ ମନା କରିଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ଦିଆଯାଇଥିବା ଜୀବିକା ଭତ୍ତା ଆଦାୟ କରାଯିବ ନାହିଁ । ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କର ଆଦେଶ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କୁ (ମୂଳ ଆବେଦନରେ ଉତ୍ତରଦାତା) ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଏବଂ କେ.ଏସ୍. ସୁବ୍ରମଣ୍ୟନ୍‌ଙ୍କ ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଆଇନଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ବାଧା ଦିଏ ନାହିଁ । ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସେବାରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଜଣେ ବେସାମରିକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ମୂଳ ଆବେଦନକୁ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ଏହାର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣର କଲିକତା ଖଣ୍ଡପୀଠର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ପରେ, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ମତ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଏହାର କ୍ଷେତ୍ରାଧିକାର ଅଛି ।

ଯେତେବେଳେ ଏହି ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. ଆମ ସମ୍ମୁଖରେ ଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ଆସିଥିଲା, ସେତେବେଳେ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ଏକ ସମାନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ, ଯଥା, ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. (ସି) ସଂଖ୍ୟା 19202/1991ରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ସୂଚନା ଏବଂ ସ୍ଥଗିତାଦେଶ ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ । ତଦନୁସାରେ, ଆମେ ଏସ୍.ଏଲ୍.ପି. କୁ ଗ୍ରହଣ କଲୁ ଏବଂ ଆବେଦନ ଅନୁଯାୟୀ ଆଦେଶ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଉପରେ ସ୍ଥଗିତାଦେଶ ଲଗାଇଲୁ ।

କେ.ଏସ୍. ସୁବ୍ରମଣ୍ୟନ୍ ମାମଲାରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ପୂର୍ବ ନିର୍ଣ୍ଣୟର ଅନୁସରଣରେ ଏକ 3 ଜଣିଆ ଖଣ୍ଡପୀଠ ରାୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ସାମରିକ ସେବାରେ ଥିବା ଜଣେ ବେସାମରିକ କର୍ମଚାରୀ "ଯିଏ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଆକଳନରୁ ଦରମା ପାଉଥିଲେ, ସେ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 (2) ର ସୁରକ୍ଷା ଦାବି କରିପାରିବେ ନାହିଁ ।" ନ୍ୟାୟାଳୟ ଆହୁରି ମଧ୍ୟ କହିଛନ୍ତି: "ଏହି ସ୍ଥିତି କାରଣରୁ, ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 (2) ର ବାଦକାରୀ ପ୍ରଭାବ ତାଙ୍କୁ ସେହି ସୁରକ୍ଷାରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିଥାଏ, ଯାହା ଅନ୍ୟଥା ସେ ପାଇବାକୁ ହକଦାର । ଅନ୍ୟ ଶବ୍ଦରେ କହିଲେ, ରାଷ୍ଟ୍ରପତି କିମ୍ବା ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ସନ୍ତୁଷ୍ଟିର ପ୍ରୟୋଗ ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ନାହିଁ ।" ଏହା ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ 1965ର ସି.ସି.ଏ. ନିୟମାବଳୀର ମଧ୍ୟ ଏପରି ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଉପରେ କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନାହିଁ । ଏହା ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ "ଯେତେବେଳେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 (2) କୁ ବାଦ ଦିଆଯାଇଥାଏ ଏବଂ ଏହା ଅଧୀନରେ ଥିବା ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରାଯାଇଥାଏ, ସେତେବେଳେ ଉତ୍ତରଦାତା ସପକ୍ଷରେ 1965 ନିୟମାବଳୀ ଅନୁଯାୟୀ କେହି କିଛି କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଧାରା 309 ଅନୁଯାୟୀ ନିୟମ ପ୍ରଣୟନ କ୍ଷମତା ଧାରା 311 ଅଧୀନରେ ଥିବାରୁ ଉକ୍ତ ନିୟମଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ କୌଣସି ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଏହା ଆଇନଗତ ଏବଂ ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତ ଉପସଂହାର ହେବ ।" ତଦନୁସାରେ, ଏହା କୁହାଯାଇଥିଲା ଯେ ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 (2) ର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପାଳନ ନକରିବା ଆଧାରରେ ଏପରି ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ଆମେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିପାରିବା ଯେ 1971 ମସିହା ସୁଦ୍ଧା, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ଏକ ସାମ୍ବିଧାନିକ ବିଚାରପୀଠ *ଲେଖ ରାଜ ଖୁରାନା ବନାମ ଭାରତ ସଂଘ,* [1971] 3 ଏସ.ସି.ଆର. 908 ମାମଲାରେ ରାୟ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ପ୍ରତିରକ୍ଷା ସେବାରେ ଥିବା ଜଣେ ବେସାମରିକ କର୍ମଚାରୀ, ପ୍ରତିରକ୍ଷା ଆକଳନରୁ ଦରମା ପାଉଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311ର ସୁରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ହକଦାର ନୁହଁନ୍ତି । ଆମେ ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିପାରିବା ଯେ *ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ କେ.ଏସ୍. ସୁବ୍ରମଣ୍ୟନ୍,* [1977] 1 ଏସ୍.ସି.ଆର୍. 87ରେ ତିନି ଜଣିଆ ଖଣ୍ଡପୀଠର ଅନ୍ୟ ଏକ ନିର୍ଣ୍ଣୟରେ କିଛି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ ରହିଛି ଯେ "1965 ନିୟମାବଳୀ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ସମୟରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ", କିନ୍ତୁ ଏହି ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଥମେ ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିବା ପରେ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ ସେହି ମାମଲାରେ ଉତ୍ତରଦାତା ଜଣେ ଅସ୍ଥାୟୀ କର୍ମଚାରୀ ହୋଇଥିବାରୁ, ତାଙ୍କ ମାମଲାରେ 1965 ନିୟମାବଳୀର କୌଣସି ପ୍ରୟୋଗ ନଥିଲା । ଯଦିଓ ଏହି ମାମଲାକୁ *ଭାରତ ସଂଘ ଏବଂ ଅନ୍ୟଜଣେ ବନାମ କେ.ଏସ. ସୁବ୍ରମଣ୍ୟନ୍,* [1989] Supp. 1 ଏସ.ସି.ସି. 331 ରେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ନଥିଲା, ତଥାପି ଏହା କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ଯେ ଦୁଇଟି ମାମଲା (ଯାହା ସଂଯୋଗବଶତଃ ସମାନ ଶୀର୍ଷକ ବହନ କରେ) ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଅସଙ୍ଗତି ଅଛି । ଉପରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିବା ପରି, ପ୍ରଥମ *କେ.ଏସ୍. ସୁବ୍ରମଣ୍ୟନ୍* ମାମଲାରେ, କର୍ମଚାରୀ କେବଳ ଜଣେ ଅସ୍ଥାୟୀ କର୍ମଚାରୀ ଥିଲେ ଏବଂ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ ଜାଣିବାକୁ ପାଇଲେ ଯେ 1965 ନିୟମାବଳୀରେ

ଏପରି କୌଣସି ନିୟମ ନାହିଁ ଯାହା ସମ୍ପୃକ୍ତ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ପରି ଜଣେ କର୍ମଚାରୀଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରେ । ଯଦିଓ ଆମେ ଉକ୍ତ ନିଷ୍ପତ୍ତିକୁ ପଢୁ ଯେ 1965 ନିୟମାବଳୀ ଏପରି କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ, ବିଶେଷ କରି ନିୟମ 3 (1) କୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ତଥାପି ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କର ଆଦେଶକୁ ବଜାୟ ରଖାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ ।

ଆମେ ଏବେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଦେଖିବାକୁ ଅସମର୍ଥ ଯେ *କେ. ଏସ୍. ସୁବ୍ରମଣ୍ୟନ* [1989] Supp. 1 SCC 331ରେ ଥିବା ନିର୍ଣ୍ଣୟକୁ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ବୁଝିପାରିଥାନ୍ତେ ଯେ ଏହା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବହିଷ୍କାରକୁ ଅବୈଧ ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ଏବଂ ଆହୁରି ଘୋଷଣା କରିବାକୁ ସକ୍ଷମ କରିଥାଏ ଯେ ସେ ଚାକିରିରେ ଜାରି ରହିଛନ୍ତି ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବା ଉଚିତ । ଉକ୍ତ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବାସ୍ତବରେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରେ, କାରଣ ଏହା ଅନୁଯାୟୀ, ଉତ୍ତରଦାତା ଅନୁଚ୍ଛେଦ 311 (2) କିମ୍ବା 1965 ନିୟମାବଳୀର ସୁରକ୍ଷା ଉପଭୋଗ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହା ଧ୍ୟାନ ଦେବା ପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ଯେ ରାୟର ଶେଷ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଛନ୍ତି: "ଫଳସ୍ୱରୂପ, ଆବେଦନକାରୀ (ଭାରତ ସଂଘ), ବିଧିଗତ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ସଫଳ ହୁଅନ୍ତି, କିନ୍ତୁ ଉତ୍ତରଦାତା କେବଳ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ଆଧାରରେ ତାଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଡିକ୍ରି ବଜାୟ ରଖନ୍ତି ।" ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ଅନୁଚ୍ଛେଦରେ ସହାନୁଭୂତିଶୀଳ ଆଧାରଗୁଡ଼ିକ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ।

ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ 1993 ର ଦେୱାନୀ ଆବେଦନ ସଂଖ୍ୟା 5898-93, *ଭାରତ ସଂଘ ବନାମ ଇନ୍ଦ୍ରଜିତ ଦତ୍ତ* ମାମଲାରେ ସେପ୍ଟେମ୍ବର 6, 1994 ରେ ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟର ସଦ୍ୟ ନିର୍ଣ୍ଣୟ ବିଷୟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିପାରିବା । ଏହା ମଧ୍ୟ ଏକ ମାମଲା ଥିଲା ଯେଉଁଥିରେ ଜଣେ ବେସାମରିକ କର୍ମଚାରୀ ଯାହାର ଦରମା ପ୍ରତିରକ୍ଷା ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ଆକଳନରୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଥିଲା, ତାଙ୍କ ଅପସାରଣକୁ ଏହି ଆଧାରରେ ଆପତ୍ତି କରିଥିଲେ ଯେ ଉପରୋକ୍ତ 1965 ନିୟମାବଳୀର, ଯାହା ଅଧୀନରେ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ତଦନ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା, ତାଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ନଥିଲା । ସେହି ମାମଲାରେ ମଧ୍ୟ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଏହି ମାମଲା ଭଳି ସମାନ ଆଧାରରେ ଅପସାରଣ ଆଦେଶକୁ ବାତିଲ କରିଦେଇଥିଲେ । ନ୍ୟାୟାଧିକରଣଙ୍କ ଯୁକ୍ତିକୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ପରେ, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ (ଦୁଇ ଜଣ ମାନ୍ୟବର ନ୍ୟାୟମୂର୍ତ୍ତିଙ୍କ ଏକ ଖଣ୍ଡପୀଠ) ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଛନ୍ତି: "ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଉପନୀତ ଯୁକ୍ତି ଏବଂ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାର କୌଣସି ଆଧାର ଆମେ ଦେଖୁନାହୁଁ ।" ସେହି ସମୟରେ, ନ୍ୟାୟାଳୟ ସଂଘ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନାକୁ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଏବଂ ଏହାକୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ ଶବ୍ଦରେ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ:

> "ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଉପସ୍ଥିତ ହୋଇଥିବା ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଶ୍ରୀ ଭି.ସି. ମହାଜନ ଯୁକ୍ତି ବାଢ଼ିଛନ୍ତି ଯେ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଅନୁସରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପ୍ରତି କୌଣସି ପ୍ରତିକୂଳତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନଥିଲା, ବରଂ ସେ ଉପକୃତ

> ହୋଇଥିଲେ କାରଣ ଅପସାରଣ ଆଦେଶ ପାରିତ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନିୟମ ପାଳନ କରାଯାଇଥିଲା । ତାଙ୍କ ମତରେ, ଭାରତୀୟ ସମ୍ବିଧାନର ଅନୁଚ୍ଛେଦ 310 ଅନୁଯାୟୀ ଖୁସି ସିଦ୍ଧାନ୍ତ ଆଧାରରେ ତାଙ୍କ ସେବାକୁ ସମାପ୍ତ କରାଯାଇପାରିଥାନ୍ତା ଏବଂ କେବଳ ତାଙ୍କୁ ଅଭିଯୋଗର ପକ୍ଷ ରଖିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଯାଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କର କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ରହିପାରିବ ନାହିଁ କାରଣ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି କୌଣସି ପକ୍ଷପାତ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇନଥିଲା । ଆମେ ଏହି ଯୁକ୍ତିରେ କିଛି ଯୁକ୍ତିଯୁକ୍ତତା ପାଉଛୁ କିନ୍ତୁ ଏହି ମାମଲାର ତଥ୍ୟ ଏବଂ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଆମେ ଏଥିରେ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ନୁହଁ । ଏହା ବିବାଦୀୟ ନୁହେଁ ଯେ 1984 ମସିହାରେ ଉତ୍ତରଦାତା ଏକ ସିପିଂ କମ୍ପାନୀରେ ଯୋଗଦେବା ପାଇଁ ଇସ୍ତଫା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଇସ୍ତଫା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନଥିଲା ଏବଂ ଏହା ବଦଳରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ନ୍ୟାୟାଧିକରଣର ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟରେ ଆମେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ଚାହୁଁନାହୁଁ । ଆବେଦନ ଗୁଡିକୁ ଖାରଜ କରାଯାଇଛି । କୌଣସି ଖର୍ଚ୍ଚ ନାହିଁ ।"

(ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇଛି) ।

ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲ ଉପସ୍ଥାପନ କରନ୍ତି ଯେ 1965 ନିୟମାବଳୀ ଦ୍ୱାରା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟାକୁ ଅନୁସରଣ କରି ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରତିକୂଳତା ଭୋଗିଥିବାର କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ । ସେ ଦର୍ଶାଇଛନ୍ତି ଯେ ଉକ୍ତ ନିୟମଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ନୀତିଗୁଡ଼ିକର ଏକ ଅନୁସରଣ ବ୍ୟତୀତ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । ପ୍ରକୃତରେ, ଏହା ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଛି, ସେଗୁଡିକ ପ୍ରାକୃତିକ ନ୍ୟାୟର ବ୍ୟାପକ ନୀତି ଅପେକ୍ଷା କର୍ମଚାରୀ ପାଇଁ ଅଧିକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ, ଅଧିକ ବିସ୍ତୃତ ଏବଂ ଅଧିକ ଲାଭଦାୟକ । ଯଦି ଆମେ ତର୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନୁମାନ କରୁ ଯେ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ କରାଯିବା ପୂର୍ବରୁ ଏକ ତଦନ୍ତ ପାଇଁ ଜିଦ୍ ଧରିବାର ଅଧିକାର ଥିଲା, ତେବେ ଆମକୁ ଆବେଦନକାରୀଙ୍କ ପାଇଁ ବିଜ୍ଞ ଓକିଲଙ୍କ ଉପସ୍ଥାପନା ସହିତ ସହମତ ହେବାକୁ ପଡିବ । ଆମେ ଏହା ମଧ୍ୟ କହିବା ଉଚିତ ଯେ ଏହି ଅଦାଲତ ସେହି ମାମଲାରେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ନିଆଯାଇଥିବା ଦୃଷ୍ଟିକୋଣକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରିବ ନାହିଁ (ଯାହା ଏହି ମାମଲାରେ ସମାନ) । ସେହି ମାମଲାର ସ୍ୱକୀୟ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି, ଏହି ନ୍ୟାୟାଳୟ କହିଛନ୍ତି, "ଆମେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣର ଆକ୍ଷେପିତ ରାୟରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛୁକ ନୁହଁ ।" ରାୟରେ ପୂର୍ବ ବାକ୍ୟ ଯେ "ଆମେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ଦ୍ୱାରା ଉପନୀତ ଯୁକ୍ତି ଏବଂ ଉପସଂହାରରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାର କୌଣସି କାରଣ ଦେଖୁନାହୁଁ" ତାହାକୁ ଉପରୋକ୍ତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ମତାମତ ସହିତ ଏବଂ ସମସ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ପଠନ କରିବାକୁ ହେବ ।

ଆମକୁ ଏହା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ କହିନାହାଁନ୍ତି - କିମ୍ବା ଉତ୍ତରଦାତା ପରାମର୍ଶ ଦେଇନାହାଁନ୍ତି - ଯେ ଏପରି ବେସାମରିକ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶୃଙ୍ଖଳାଗତ ତଦନ୍ତ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିୟମ ଅଛି ଯାହା ଅନୁସରଣ କରାଯାଇ ନାହିଁ - ଏହା ବହୁତ କମ୍ କୁହାଯାଇଛି ଯେ ଏପରି କୌଣସି ନିୟମ ଗୁଣାତ୍ମକ ଭାବରେ ଭିନ୍ନ କିମ୍ବା ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ପାଇଁ ଅଧିକ ଲାଭଦାୟକ ।

ଆବେଦନ ଅନ୍ତର୍ଗତ ଆଦେଶ ଦର୍ଶାଉଛି ଯେ ଯଦିଓ ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଦାଖଲ କରାଯାଇଥିବା ମୂଳ ଆବେଦନରେ ଅନେକ କାରଣ ଉଠାଯାଇଥିଲା, ନ୍ୟାୟାଧିକରଣ ସମ୍ମୁଖରେ ଯୁକ୍ତି ସମୟରେ ତାଙ୍କ ଓକିଲଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କେବଳ 1965 ନିୟମାବଳୀର ଅପ୍ରଯୁଜ୍ୟତା ସମ୍ପର୍କିତ ବିଷୟଟି ଉପସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରାଯାଇନଥିବା ପରି ମନେହୁଏ ।

ଏହି ପରିସ୍ଥିତିରେ, ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯାଇଛି ଏବଂ ନ୍ୟାୟାଧିକରଣର ଆଦେଶକୁ ବାତିଲ କରାଯାଇଛି । ଉତ୍ତରଦାତାଙ୍କୁ ବରଖାସ୍ତ କରିବାର ଆଦେଶ, ଯାହା ଅପିଲିୟ ଆଦେଶ ଦ୍ୱାରା ନିଶ୍ଚିତ କରାଯାଇଛି, ପୁନଃସ୍ଥାପିତ ହେଲା । କୌଣସି ଖର୍ଚ୍ଚ ନାହିଁ ।

ଏ.ଜି. ଆବେଦନକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ।

<u>ଅସ୍ୱୀକରଣ</u>

"ଉପଭାଷାରେ ଅନୁବାଦିତ ରାୟ କେବଳ ମକଦ୍ଦମାରେ ପକ୍ଷଭୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ସୀମିତ ବ୍ୟବହାର ଏବଂ ତାଙ୍କ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭାଷାରେ ବୋଧଗମ୍ୟ ହେବା ନିମନ୍ତେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଏବଂ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ଏହା ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇନପାରେ । ସମସ୍ତ ବ୍ୟବହାରିକ ଏବଂ ସରକାରୀ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନିମନ୍ତେ ରାୟର ଇଂରାଜୀ ସଂସ୍କରଣଟି ପ୍ରାମାଣିକ ବିବେଚିତ ହେବ ଏବଂ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଏବଂ ନିଷ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଏହା ଉପଯୁକ୍ତ ବିବେଚିତ ହେବ ।"

ଭାଷାନ୍ତର:

ସୁବୋଧ ରାଉତ,
ଉପବିଭାଗ ଅଧିକାରୀ (ଅନୁବାଦ),
ଓଡ଼ିଶା ଉଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ, କଟକ ।